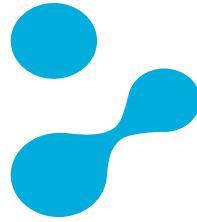

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

NOORA ALHO

Äitisymbioosi

Vanhemmuus välineenä empatiaan hyttystä
kohtaan

KUVATAITEEN TUTKINTO-OHJELMA
2023

TIIVISTELMÄ

Alho, Noora: Äitisymbioosi: Vanhemmuus välineenä empatiaan hyttystä kohtaan

Opinnäytetyö, AMK

Kuvataiteen tutkinto-ohjelma

Kesäkuu 2023

Sivumäärä: 30

Opinnäytetyön taiteellisessa ja kirjallisessa osassa käsiteltiin kokemustani äitiydestä. Kokemus rinnastettiin naarashyttysten elinkaareen ja elämäntyöhön. Kirjallisessa osiossa tarkasteltiin lisäksi ihmisten välisiä suhteita, hyttysten keskinäisiä suhteita ja pohdittiin empatian merkitystä antroposeenissa.

Avainsanat: äitiys, vanhemmuus, kuvataide, posthumanismi, empatia, hyttys, antroposeeni, ihminen-eläinsuhde, suhteet, rakkaus, ekofeminismi

Abstract

Alho, Noora: Symbiotic maternity: Empathy towards a mosquito

Bachelor's thesis

Fine arts programme

June 2023

Number of pages: 30

This thesis explores my experience as a mother. The experience was paralleled to the maternity of a mosquito. There's a brief explanation to the life circle and relations of mosquitoes as well as human relationships. Poetry and meditation were used as an attempt at understanding the insect. The significance of empathy in Anthropocene was considered.

Keywords: maternity, parenthood, fine arts, posthumanism, empathy, mosquitoes, Anthropocene, human-animal relationship, relations, love, ecofeminism

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 NAISESTA TULEE HYTTYNEN	7
2.1 Hyönteisabortti vai kumppanuusvanhemmuus?	8
2.2 Äitiyskokemus	9
2.3 Epätasa-arvo	10
3 KIRJOITUKSIA HYTTYSILLE	11
3.1 Hyttysmeditaatio (2020).....	11
3.2 Hyttynen, äiti (2023)	14
4 EMPATIA JA RAKKAUS	16
4.1 Tarve kokonaisvaltaiseen empatiaan	17
5 VAARASTA JA TURVASTA.....	18
6 HYTTYSTEN SUHTEISTA.....	20
6.1 Kehityskaari.....	20
6.2 Parinmuodostus	20
6.3 Hyttynen ja loinen.....	21
7 IHMISTEN VÄLISISTÄ SUHTEISTA.....	23
8 KEHOSUHDE JA SYMBIOOSI	25
9 LOPPUSANAT	27
LÄHTEET.....	28

1 JOHDANTO

Tutkin opinnäyteteoksessani kokemustani äitiydestä kehollisuuden, samaistumisen, empatian, tunteiden ja pelkojen kautta. Mietin millä tavalla olemme yhtähyttysen kanssa, ja miten voin äitinä yrittää ymmärtää naarashyttysen verenhimoa eli äidinvaistoa. Pohdin suhdettani hyttysesseen, miten se on kehittynyt ja mitkä asiat siihen ovat vaikuttaneet. Mitä samankaltaisuutta alkukantaisissa vaistoissamme voi nähdä ja siten luoda yhteenkuuluvuuden tunnetta ja kunnioitusta kaikkea elävää kohtaan?

Kehys, jossa kaikki tapahtuu, on antroposeeni. Elämme geologista aikakautta, jolloin ihminen on saanut peruuttamatonta muutosta ja tuhoa aikaan maapallolla. Tämä aikakausi, antroposeeni, tai kapitaloseeni, taikka chthuluseeni (Haraway, 2016, oma suomennos) tarvitsee lisää empatiaa, ymmärrystä ja muutosta ajattelussamme. Haluammeko nähdä luonnon resurssina, ja arvottaa sitä sen mukaan, kuinka tarpeellista se on ihmiselle? Haraway ehdottaa posthumanismin tilalle termiä ”komposti”, eli ihmisen (human) jälkeen tulee humus, koska olemme jatkuvassa tulemisen ja kompostoitumisen tilassa lonkeromaisine yhteyksineen toislajisten olentojen kanssa. Elämän verkossa olemme kaikki tasa-arvoisia, tulemme samasta, ja päädymme samaan, kompostiin. Posthumanismin, eli ihmisenjälkeisyyden, ongelma terminä on sen ihmiskeskeisyys, aivan kuten antroposeeni (kreikan kielestä anthropos, ihminen) ja kapitalismiin liitetty kapitaloseenikin kietoutuvat erityisesti ihmisen ympärille. Chthuluseeni niiden sijaan korostaa kaikkien lajien merkitystä, arvoa ja suhteiden verkkoa. Tällä uudella aikakaudella ei ihmistä nähdä kaikkea määrittävänä tekijänä. Kun ahdistuksesta päästäkseen kehoitetaan ”istumaan tunteidensa kanssa”, eli hyväksyvästi havainnoida tunnettaan, chthuluseenissa on tärkeää ”pysyä häiriön kanssa”, eli huomioida epäkohtia, kohdata seuraukset ja mahdollisesti toimia niitä korjatakseen.

Olen aiemmin pohtinut teoksissani ja teksteissäni suhdettani huonekärpäsiin sekä muihin tuholaisiksikin luokiteltuihin kodin pieneliöihin. Nämä hyönteiset herättävät kokemukseni mukaan monissa ihmisissä inhoa ja vastenmielisyyttä. Ne koetaan usein vähintäänkin luotaantyöntävinä, turhina ja jonain, josta on tarve päästä eroon. Tahdoin kyseenalaistaa itsessäni tuota inhon reaktiota siedättämällä läsnäolollani suhtautumistani eri eliöihin. Lisäksi katselin lähikuvia ja lämmittelin tunteitani noita hyönteisiä kohtaan. Lähempää katsotuna moni niistä on ensin pelottava, kunnes niissä voi alkaa nähdä kauniita ja kunnioitettavia piirteitä.

2 NAISESTA TULEE HYTTYNEN

Ennen ensimmäistä raskauttani, valoisana toukokuisena yönä kolme vuotta tästä hetkestä, jaoin huoneeni noin kolmen nälkäisen hyttysen kanssa. Aamulla olisi ruotsin suullinen tentti, jota varten olin tehnyt viime hetken kertausta yömyöhään ja kuunnellut ruotsinkielistä äänikirjaa. Clarissa Pinkola Estés'n teos *Naiset jotka kulkevat susien kanssa* (2013) käsitteli villinaisen arkkityyppejä. Se jäi pyörimään tuntien ajaksi minun nukkuessa katkonaista ja kevyttä untani, heräillen hyttysnaaraiden lähestymisyhteyksiin. Voimakkaat naiset ja hyttysset sekoittuivat alitajunnassani, ja suhteemme syveni. Tajunnantilani oli normaalista poikkeava ainakin väsymyksen, uni- ja valvetilan vaihtuvan rytmin ja minulle vieraan kielen vaikutuksesta. Hyttysten kieli ja ihmisten kieli tanssivat sulassa sovussa ja kietoutuivat toisiinsa. Ininä tuli lähemmäs, ja taas kaikosi hetkeksi, aivan kuin äänikirjan luoma maisemakin.

Ihminen käsittää hyttysen siipien muodostaman äänentaajuuden ininä. Sanalla on negatiivinen konnotaatio. Pidämme tuota ääntä ärsyttävänä, kehomme reagoi ääneen usein automaattisesti huitaisemalla. Ininä saa meidät väkivaltaiseksi ja ärtyneeksi. Hyttysset varmasti aistivat tuon siipien liikkeen eritavalla. Siipien luomalla melodialla ne houkuttavat mahdollisia kumppaneitaan (Seo, ym., 2019, viitattu lähteessä Donovan, 2019). Joillain ihmisillä kiro sanat lentelevät, kun ötökkä ehtii joka kerta pakoon, tai kun äärimmäisen kevyt hyönteinen on huomaamatta ehtinyt tunkea sahalaitaiset suokappaleensa ihon läpi. Silloin huitaisu tuottaa tulosta, hyttynen on löytänyt verisuonen, eikä se jätä ihmiskumppaniaan ennen kuin on täyttänyt vatsansa verellä. Ateriointiin kuluu kokemukseni mukaan aikaa yleensä yhdestä kahteen minuuttiin, joskus pidempäänkin. Ihmisen kannalta harmillista on, että hyttysen litistäminen imemisen alettua on turhaa. Tuolloin se on jo ehtinyt välittää sylkensä mukana muun muassa valkuaisaineita, jotka yhdessä kehomme puolustusjärjestelmän aktiivisuuden histamiinin kanssa aiheuttavat kutiavan paukaman (Kallio, 2017).

2.1 Hyönteisabortti vai kumppanuusvanhemmuus?

Olen liiskannut lukemattoman määrän hyttysiä iholleni elämäni kesien aikana. Joskus niistä on jäänyt punainen jälki iholleni. Se on omaa vertani, sillä verta vastaava aine, hemolymfa, hyönteisten kehossa on kellertävän läpikuultavaa (Glenn, ym., 2009). Litistäessäni hyttysen tulen samalla tehneeksi abortin. Verta etsivä hyttynen on jo tuossa vaiheessa raskaana. Päädyttyäni alle puoli vuotta esikoiseni syntymän jälkeen ottamaan lääkkeen, jonka tiesin tappavan sisälläni kasvaneen ihmisenalun, minua lohdutti ajatus siitä, ettei tuo ollut ensimmäinen kerta. Olin tehnyt tuon päätöksen ennenkin, aiemmin tiedostamatta, mutta myöhemmin tietoisesti. Kun annan naarashyttysen imeä vertani, minusta tulee osa kiertokulkua ja seuraavaa sukupolvea. Se vetää suokappaleensa ihostani ja lentää pikaisesti pois. Ehkä se jää lepäämään ja odottamaan hetkeksi, ennen kuin etsii sopivan vesiympäristön jälkikasvulleen. Valittu vesistö on kuin hyttysen kehon ulkopuolinen kohtu, jossa munista kuoriutuu toukkia.

Palataksemme tuohon surrealistiseen yöhön, jolloin hyttyselästä tuli kumppanini, jokin empatian häivähdys otti minusta vallan. Vähitellen ininä ei enää ollut niin rasittavaa, eivätkä käteni hakeutuneet sen suuntaan. Päätin antaa väistämättömän tapahtua, antauduin kutinalle. Tiesin, että voisin itse muuttaa suhtautumistani siihen. Se mikä tuntui aluksi loputtomalta piinalta, oli hyvin nopeasti ohi. Hyttyseläiset saivat minulta tarvitsemansa ja lähtivät keräämään voimiaan tulevaa munintaa varten. Kutinakin on vain hetkellistä. Kunhan pidättäytyy raapimasta, on se nopeammin tiessään. Muistutuksesta tuli sen kesän mantrani ”älä raavi, älä raavi, älä raavi”. Kutina muistuttaa minua osallisuudestani toisen lajin lisääntymisessä, tärkeästä osastani sen sukupolvien jatkumoa. Kutitus on merkki kumppanuusvanhemmuudestamme. Termi viittaa normaalisti vanhemmuuden jakamiseen ilman vanhempien välistä rakkaussuhdetta (Kumppanuusvanhemmaksi-hanke, n.d.). Tein sopimuksen hyttyseläisen kanssa.

2.2 Äitiyskokemus

Sinä aamuyönä suhteeni hyttysesseen syveni. Ymmärsin, että minusta tulee äiti. Jaoin jonkinlaisen äitiyden kokemuksen ensimmäistä kertaa toislajisten yksilöiden kanssa. Olivat minua sääsket ennenkin pistäneet. Siitä minua oli joka kesä ollut muistuttamassa suuret punaiset kutiavat paukammat, joita en osannut olla raapimatta. Siksi jo ininän kuuleminen oli tuskastuttavaa. Aiemmin en ollut nähnyt kokonaiskuvaa, en ymmärtänyt keitä nuo hyttyseset olivat, mikä oli niiden elämäntilanne, ja miksi ne tarvitsivat minua.

Olin aiemmin harjoittanut empatiaa hyvinkin arkipäiväisiä, jos niin voi sanoa, hyönteisiä kohtaan. Hyttysen merkityksellisyyden tunnustaminen oli haastavampaa. Kuitenkin hyttynen, kuten ihminen ja muutkin eläimet, tavoittelee hyvää elämää ja lisääntymistä. Äitiys, vanhemmuus ja hoivaaminen, sekä elämän vaaliminen ja suojeleminen laajemminkin ovat kauniita ja merkittäviä asioita. Tuolloin koin tarvetta hoivata ja pitää huolta jostain, mutta minulle itselleni lisääntyminen ja perheen perustaminen ei ollut ajankohtaista.

Siitä kuitenkin tuli ajankohtaista paljon aiemmin, kuin osasin kuvitellakaan. Vain kuusi kuukautta myöhemmin olin verenhimoisen hyttyskumppanini kanssa samassa tilassa, munasoluni oli hedelmöittynyt. Kannoin kasvavaa ja kehittyvää elämää sisälläni. En ihan tiennyt mitä kaikkea sisälläni tapahtui, mutta sitäkin paremmin kehoni tiesi. Ruumiini teki kaiken autonomisesti, mitään lupia tai neuvoja kyselemättä. Se muun muassa kasvatti istukan, levensi lantiota löystyttämällä häpyliitosta ja ryhtyi valmistelemaan maidontuotantoa. Kehoni tuotti hormoneita, jotka laittoivat mielenmaailmani pyörryksiin. Tunteeni olivat voimakkaampia, aistini olivat terävämpiä, ja vaistoni heräsivät. Elämän merkityksellisyys tuntui entistä konkreettisemmin. En toiminut yhtä harkitsevasti kuin ennen, aivan kuin olisin ollut viettieni vallassa. Itkin, nauroin, minulla oli aina nälkä, jano tai pissahätä. Kehoni tiesi mitä lapseni kanssa tarvitsimme ja luotin siihen mitään kyseenalaistamatta. Hyttysnaaraskin lähtee etsimään verta vasta pariteltuaan. Kehoissamme on viisautta.

Yhdestä tulee toinen, yhdestä kaksi ja kaksi on yhtä sekä yhdessä. Kehoni kasvatti lapseni munasolusta ja siittiöstä. Sisälläni oli uusi pieni ihmisen alku. Minusta tuli äiti yhdelle ihmislapselle ja sadoille hyttysille.

2.3 Epätasa-arvo

Kumppanuuslajien välisistä suhteista kertoo Donna Haraway teoksissaan *When species meet* (2008) ja *Staying with the trouble* (2016). Hänellä, kuten lukuisilla muillakin ihmisillä, kumppanieläin on koira. Koiraan meidän on helppo samaistua, se on lojaali ja leikkisä ja sen kanssa kommunikointi sujuu melko luontevasti, onhan se toiminut ihmisen kumppanina vuosituhansien ajan. Koirien kanssa harrastetaan esimerkiksi agilitya ja lenkkeilyä. Harawaykin kertoo rakentamastaan kunnioittavasta suhteesta agilitypariensä kanssa. Miellämme koirat suloisiksi ja tunnemme empatiaa, kun niitä kaltoinkohdellaan. Samoin tunnemme suurta osaa muitakin nisäkkäitä kohtaan. Kuitenkin etenkin länsimaissa koiralla on ihan erityinen paikka, koska on myös olemassa monia nisäkkäitä ja muita eläimiä, joita kasvatamme ruoaksemme ja se on yleisesti hyväksytty, toivottu ja maataloustuilla kannustettu käytäntö. Esimerkiksi maidontuotanto pääosin kieltää ja riistää lehmien oikeuden äitiyteen. Maksimoidakseen sen määrän, joka lehmältä voidaan lypsää, eli taloudellisen hyödyn, pidetään lehmät jatkuvassa syklissä, jossa ne hedelmöitetään ja niiden vasikat, joille maito kuuluu, viedään niiltä.

Hyttyseen samaistuminen ei siis tapahtunut automaattisesti. Se vaati enemmän työtä. Hyttysten kanssa vietettyjä hetkiä, kutinan sietämistä, läsnäoloa ristiriitaistenkin tunteiden kanssa ja ajatustyötä. Empatiaa ja intiimisyttä voi kokea kaukaakin, koskematta tai näkemättä (Haraway, 2016, s.79). Voin harjoittaa sitä ajatuksissani silloinkin, kun hyttyset ovat ulottumattomissani talvehimassa. Ja minulla on aina muisto hyttysäitiydestäni. Tunnustan hyttysen arvoisenani, äitinä, jolla on tarkoitus, ja jonka kanssa minulla on erityinen suhde.

3 KIRJOITUKSIA HYTTYSILLE

3.1 Hyttysmeditaatio (2020)

Toukokuussa kirjoitin lyhyitä rakkauskirjeitä kohtaamilleni hyttysille. Noille, jotka valvottivat minua yöllä, joiden annoin lopulta ruokailla minusta. Ja niille, jotka tulisin vielä sinä kesänä kohtaamaan. Aluksi intressinäni oli kauniisti pyytää, josko voisimme pitää etäisyyttä ja vain ihailla kaukaa toisiamme. Lähempikin kontakti olisi mahdollista, mutta kutinasta ja punaisista turvonneista kumppareista ihollani en pitänyt. Kirjoittaessani aloin ymmärtää hyttystä. Pyysin ihan absurdia asiaa, pyysin hyttystä olemaan jotain muuta kuin hyttynen. Ja minä yritin olla jotain muuta kuin ihminen. Ihmisenä minä olen hyttyselle verilähde, olin oleellinen osa hyttysen suvunjatkamista. Aloin kutsua praktiikkaa hyttysmeditaatioksi.

Rakkauskirjeideni luonne muuttui. Tarkoitukseni oli tuntea hyttynen tasa-arvoisena, rakkaana ja rakastavana kumppanina. Millaista olisi hyttysen rakkaus? Voisiko hyttynen omalla tavallaan rakastaa ihmistä ja kokea kiitollisuutta, hirmoa ja empatiaa? Heinäkuussa rakastuin uuteen ihmiskumppaniin. Kirjoitin kirjeen, jossa yhteen kietoutuivat ihmisten ja hyttysen välinen rakkaustarina. Rakkaus ihmisen ja hyttysen näkökulmasta sulautuivat yhteen. Teksti oli minulle myös suhdemuotojen, polyamorian ja monogamian pohdintaa. Verestä ja rakkaudesta riittää jaettavaksi. Vertani on rajallinen määrä, mutta hyttysen tarpeeseen nähden se on hyvin riittäisää. Rakkauteni saattaa olla sitäkin riittäisämpää.

Ote tekstistä Hyttysmeditaatio (2020):

Näetkö punaisen? Tunnetko punaisen?

Nektariininpunainen, veriappelsiininpunainen, vesimeloninpunainen

Maitohorsmanpunainen, puna-apilanpunainen, ohdakkeenpunainen
Punamullanpunainen

Rubiininpunainen, rodokrosiitinpunainen, ruusukvartsinpunainen
Himalajan vuorisuolan punainen

Sulan laavan punainen

Elektronisten laitteiden punaiset valopisteet, kun yöllä sängyssä avaat silmäsi
Liikennevalonpunainen, jarruvalonpunainen

Ruusunmarjanpunainen, pihlajanmarjanpunainen, puolukanpunainen, vadelmanpunainen,
Verivaahteranpunainen, kuukautisverenpunainen

Tiilikatonpunainen, metallisen portin ruosteenpunainen, kuivuneen ruusun terälehtien punainen ikkunalaudalla, laskeneen kajastavan auringon punaiseksi värjäämät pilvien alapinnat ja sitä ennen sen laskevan auringon sinuun piirtämät punaiset ääriviivat

Punaviininpunainen ja sen kuivaamat huulet
lihanpunainen

Hemoglobiinin tahraamat lakanat laskevalla kuulla

E120, karmiininpunainen, *Dactylopius coccus* –kirvanaaraan punainen

Häpeän punaiset posket, nauravat punaiset silmät, kylmettyneet punaiset sormet, punaiset polvet kaaduttuasi, punaiseksi raavittu selkä, punaiset paukamat veriaterian jälkeen

Leppäkertunpunainen,

Veriseitikinpunainen, karpässienepunainen

Raparperinvarren täplien punainen, kypsän karviaisen punainen

Syksyn tuoma puna vaahteranlehtiin, kun se on ymmärtänyt päivien lyhentyneen.

Tulipäänpunainen illan hämärässä, vaikka kuvittelet savulla pitäväsi minut loitolla. Suunnistan punaiseen. Aistin punaista.

Punainen hissi nousee, punainen tulvii silmissäsi

Punainen esirippu laskeutuu

Läpikuultavana heiluvan punaisen verhon läpi kuorin punaisia kerroksia

Punaisia aaltoja

Hiustesi puna,

levität punaista huulillesi, punainen laajenee, värität yli rajojen.

Siipeni heijastavat kaikkialla hehkuvaa punaista. Näet vain punaista. Tunnet vain punaista. Puhut punaisia. Kosketuksesi on punainen. Katseesi värittää punaisella. Kätesi maalaa punaisella. Askeleesi jättävät punaisia jälkiä. Kyntesi raapivat punaiseksi. Silmäripsesi räpyttävät punasiipisiä perhosia. Säteilet punaisena.

Nyt on vain punaista, sitten on vain pimeää. Pimeää punaisilla pilkahduksilla. Punaisia valon välähdyksiä, ja pallosalama.

Kehosi on meri, ekosysteemi

Veresi on ravitseva vesistö, valtameri

Kokonainen ekosysteemi

Kehosi on koti ja ravinto monelle

Sinussa on verta neljä litraa. Minä täytyn kolmesta mikrolitrasta.

Voisin syödä sinusta miljoona kertaa.

...

Ihollasi kaikki sateenkaaren värit sillä neliösenttimetrin kokoisella alueella, jolle levitän kuusi jalkaani.

Tunnet pienen piston, kun kuusi sahalaitaista nielua, ruokatorvea, leukaa pu-reutuvat nahkaasi. Aistin ihosi kerrosten läpi tummanpunaisena virtaavan suo-niston. Työnnyn syvemmälle, kunnes kasvoni suutelevat ihosi pintaa ja takajal-kani nousevat ylös.

En lähde, vaikka kosket. Olen huumaantunut sinusta. Sinun verestäsi.

Se on sylki suudelmastani, joka kutittaa. Sinun ei tarvitse harvoja verihutaleitasi tuhлата tyrehtyttämiseen. Minä suljen oven perässäni. Enhän ole vastuuton nautiskelija. Sinun veresi ja minun sylkeni kietoutuvat pyörteelle, rusetille, sitou-tuvat solmuksi, joka nousee kellumaan ihosi pinnalle.

Rakkaudestasi riittää jaettavaksi. Miksi kätkeä sen lämpö sisällesi?
Täytyn punaisesta. Jätän sinuun punaisen.

Älä raavi älä raavi älä raavi älä raavi
Ei se kuitenkaan auta
Älä raavi. Olen jo muualla.

Olen kiitollinen sinun verestäsi. Ja siitä, ettet liiskannut minua, vaikka olisit sii-hen pystynyt. Sen sijaan jäit katsomaan minua auringonpimennyssilmilläsi. Sil-millä, jotka ovat kirkkaan meren, rantaveden pintaa. Joissa auringon valo leikkii. Kesätaivaan silmilläsi, jäisen järven silmillä. Kylven katseesi punassa.

Valtamereen nousee lähtöni jälkeen saareke, rakkautemme linnake, se on muisto. Rakkauteni tuntuu pienenä piston ja se jää kihelmöimään. Älä raavi. Pieni saari suuressa punaisessa raudanmakuisessa meressä.

Älä raavi, älä raavi, älä raavi.
Rakkaudesta kutiavat nilkat.
Älä raavi.

Tekstin avulla pyrin tarkastelemaan suhdettani hyttys- sekä ihmisrakastajiini. Voisiko ihmisen ja hyttysen välillä olla romantiikkaa? Hyttysen haavoittuvuus ja herkkyys ruokaillessaan verelläni, ja sen ainakin kuvitteellinen kiitollisuus jälkeinpäin siitä, etten liiskannut sitä, kuvastaa minulle haavoittuvuuttani ih-missuhteissa. Vaatii rohkeutta ja luottamusta päästää toinen lähelleen, ja us-koutua syvällisellä tasolla.

Audre Lorde esseessään *Poetry is not a luxury* (1985) sanoo lyriikan olevan nimettömien ja muodottomien ideoiden valaistumista. Asioiden, jotka olemme jo voineet tuntea, mutta jotka vasta runous synnyttää ja antaa niille nimen. Ai- van kuin nuo tuntemukset ja kokemukset olisivat olleet kohdussamme, sisäl-lämme vielä osittain tuntemattomina, kunnes tekstin avulla saamme niille

muodon ja konkreettisen olemuksen. Lorden mukaan tieto synnyttää, eli edeltää, ymmärrystä. Koin ymmärtäväni hyttystä sitä paremmin, mitä enemmän tiesin sen elintavoista.

3.2 Hyttynen, äiti (2023)

Sanallistin ajatuksiani hyttysen ja ihmisen muodostamasta äitisymbioosista opinnäytevideoteostani varten. Tarkoitukseni oli liittää kirjoittamani teksti videoon puhuttuna ääniraitana yhdessä muun äänimaailman kanssa. Kirjoitin ja hioin tekstiä viimeiseen asti, kunnes alle viikkoa ennen näyttelyn avajaisia päätin jättää tekstin kokonaan pois videolta. Kuva kertoo omaa tarinaansa, joka jättäisi katsojalle enemmän tulkinnanvaraa kuin teksti. Tunsin lopulta sanat rajoittavana, määrittelevänä, selittävänä ja rajoja piirtävinä. Ja niitä oli liikaa. Halusin antaa kuvan ja äänen hengittää. Käytin ääniraidalla sydämenlyöntiä, hyttysen siipien ääntä, äänitin sähkökitaraa ja syntetisaattoria, hengitystäni ja suun ääniä. Tekstin kirjoittaminen oli tärkeä osa prosessia, sillä se havainnollisti minulle ajatuksiani ja ohjasi työskentelyäni. Tahdoin tekstissä selittää, miksi hyttynen tekee sille tyypillisellä tavalla. Tahdoin puolustaa sitä. Sen sijaan nuo tekstissä esiintyneet asiat olen tuonut ilmi opinnäytteeni kirjallisessa osassa. Kirjoitukseni oli aluksi runomuotoista, välillä päiväkirjamaista ja esseen tyyppistä. Se ei ollut yhtenevää.

Otteita teokseen ”Hyttynen, äiti” kirjoitetusta tekstistä:

Soudamme yhdessä
 Nielun puhkoessa orvaskeden
 Olemme yhtä punaisessa
 Punaisessa kietoudumme yhteen
 Verenkiertoni on suorassa yhteydessä häneen

Kaksi äitiä
 Kun en lyö
 Me muodostamme hyttysen kanssa äiti-yksikön

Kehoni kasvattaa kukkaa sisällään
 Kukka, joka ruokkii seuraavan polven

...

Maito ja veri
Kynnet pistävät venytettyä ihoa
ja pienet hampaat puraisevat
Kuusi jalkaa laskeutuu iholle
Nielu lävistää ihon kerroksia
siinä missä virtaa suoni
tuntuu imu, vetämistä
Veri vaihtaa kehoa

...

Verenkiertoni on suorassa yhteydessä häneen.

En enää ole vain minä. Olen astia ja kasvualusta.
Olen aina ollut astia, ja vetinen elinympäristö, muulle elämälle. Ihoni
floora, suolistoni mikrobit, karvatuppieni punkit, puolustusjärjestelmäni
aktivoivat virukset,
ja kaikki muut. En ole koskaan ollut vain minä.

Verestäni kasvavat lapsemme.

4 EMPATIA JA RAKKAUS

Ihmiselle ominaista on pyrkimys, kyky ja tarve rakkauteen. Ihmiskunnan kannalta tärkeää on taipumuksemme empatiaan ja myötätuntoon. Kaikki ihmiset eivät kuitenkaan empatiaan kykene, ja toisaalta ainakin osa eläimistä tuntee rakkautta, uskollisuutta ja pyyteettömyyttä (Hämeen Sanomat, 2004) kuten monia muitakin tunteita. Empatian ja rakkauden kokeminen eivät ole ihmisyttä määritteleviä tekijöitä eivätkä yksinomaan ihmisille tyypillisiä piirteitä. Tähän pätee siis marginaaliargumentti, joka kyseenalaistaa erilaisen kohtelun koskien ihmisiä ja muita lajeja, perustuen johonkin oletettuun lajityypilliseen piirteeseen (Haapoja, 2013).

Rakkaus on syvä kiintymyksen tunne johonkin. Rakkaus ei ole kuitenkaan ainoastaan tunne. Se on kuin tila, käsite, jota on hankala määritellä. Se on välittämistä, luottamista ja läsnäoloa. Sanotaan, että rakkaus on sokea. Toiseen ihmiseen rakastumisen voi tuntea kehossaan. Lapsen syntymä on rakkauden järisyttävä kokemus. Mytologia ja uskonnot kertovat äidin ja lapsen välisestä ehdottomasta ja pyyteettömästä rakkaudesta. En halua nostaa vain naisia erityisasemaan, tai aiheuttaa asiasta painetta. Joidenkin tutkimusten mukaan esimerkiksi äidinvaiston ominaisuutena pidettyä ylivalppautta, sekä motivaatioon liittyvät ja merkitystä antavat osat aivoissa aktivoituvat molemmilla vanhemmilla lapsen synnyttyä (Ruohisto, 2022). Miehessäkin, tai raskaana olevan kumppanissa, tapahtuu hormonaalisia muutoksia jo raskauden aikana. Adoptiovanhempien aivoissa tapahtuu muutoksia, jotka valmistavat vanhemmuuteen. Chelsea Conaboy pitääkin äidinvaistoa harhaanjohtavana ja haitallisena terminä, disinformaationa. En itse näe herkkyyttä ja hoivaviettiä heikkoutena, vaan vahvuutena, johon miehiä ja itseä on kannustettava. Heistä löytyvät nuo samat ominaisuudet, kun tiedämme, ettei äidinvaisto ole naisiin ohjelmoitu. Kutsun tässäkin opinnäytetyössäni noita tuntemiani ominaisuuksia vaistoksi, vaikka vanhemmuuteen kasvetaan ja se on jatkuva prosessi. Äitiydessä on oman kokemukseni mukaan kuitenkin myös paljon asioita, joihin minulla ei ole tietoista päätäntävaltaa.

4.1 Tarve kokonaisvaltaiseen empatiaan

Meitä ihmisiä rajoittaa hyvin tiukasti ne normit ja ajattelumallit, joihin olemme kasvaneet ja joihin meidät on kasvatettu. Ihmiskeskeisyyttä oikeutetaan muiden muassa ihmisen oletetulla viisaudella, ylivertaisuudella, ja taloudellisella hyödyllä. Tuo ajatusmaailma on tuonut meidät tähän pisteeseen, jossa olemme luontokadon, massasukupuuttojen ja ilmastokriisin keskellä. Koemme empatiaa sodan kynsiin joutuneita ihmisiä kohtaan, ja tunnemme velvollisuuksiemme auttaa sotaa pakenevia ihmisiä. Osaamme yleensä asettua toisen ihmisyksilön asemaan, vaikkei sekään aina tapahdu helposti ja luonnostaan.

Pahemman ilmastokriisin ja luonnon köyhtymisen kynnyksellä koen, että avainasemassa on tarkastella suhtautumistamme muuhun luontoon, muihinkin lajeihin kuin omaamme. Ihmisenä olemme osa isompaa organismia, maapalloa. Aivan kuten mikrobit, ihmissolut, bakteerit, virukset ja kaikki meissä elävät pieneliöt muodostavat ekosysteemin, joka on ihminen, niin me yhdessä muiden eläinten, kasvien ja kaiken elävän ja elottoman kanssa muodostamme luonnon. Kunnioittakaamme ja rakastakaamme siis luontoa tasavertaisena. Suojelkaamme ja varjelkaamme luontoa kuin omia lapsiamme.

Astrida Neimanis esseessään ”Kehomme ovat veden vallassa” (2009) määrittää kehon vesivarannoksi, jonka myötä olemme verrattain samanlaisia kaiken elävän kanssa. Kehomme ovat myös verivarastoja ja verta imevä hyttynen on kooltaan ihmistä pienempi veriastia. Hyttysellä ei itsellään ole kehossaan verta, vaan se varastoi vatsaansa ihmisen tai muun tasalämpöisen nisäkkään tai linnun verta, jotta hedelmöittyneet munat kehittyisivät. Se imee kerralla verta noin 0,001-0,01 ml (Coachella Valley Mosquito and Vector District, n.d.), joten minulla on mahdollisuus luovuttaa kehoni neljästä litrasta useammallekin hyönteiselle.

5 VAARASTA JA TURVASTA

Hormonien vuoksi raskausaikana minulla oli pelkoja, jollaisia en ollut aiemmin kokenut. En ainakaan siinä mittakaavassa. Pelkäsin syntymättömän lapseni puolesta. Ajoittain pelkäsin myös itseni puolesta. Pelkäsin kipua, ja sitä etten osaisikaan sopeutua muuttuvaan elämäntilanteeseeni ja identiteettiini, ja sen tuomaan vastuuseen. Hetkittäin mieleni valtasivat moninaiset epävarmuudet ja kauhukuvat. Nuo olivat kuitenkin vain pieni osa kaiken kokemani kirjoa elämäni merkittävimmässä transformaatioissa ja liminaalitulissa. Pahimmat vaaran tuntemukset liittyivät menetykseen. Aistini olivat virittäytyneet jo raskauden aikana suojelemaan sisälläni kasvavaa elämää. En voinut taas sietää vertani janoavia hyttysäitejä, vaikka tiesinkin samankaltaisuudestamme. Ymmärsin niiden tarpeen, mutta tuntui siltä kuin sydämeeni olisi tuolloin mahtunut empatia ainoastaan kohtuni suojaamaa pientä lasta kohtaan. Ehkä tuollaista itsekkyyttä suvunjatkaminen aiheuttaa.

Kohtu on sitä ympäröivää ulkomaailmaa turvallisempi paikka lapselle pääsääntöisesti ainakin noin 40. raskausviikolle saakka (March of Dimes, n.d.), jolloin raskaus on täysiaikainen. Lapsi saa ravinnon ja hapen napanuoran kautta. Yleensä vasta 40. raskausviikon jälkeen lapselle ja äidille alkaa olla turvallisempaa lapsen sijainti kohdun ulkopuolella, mahdollisesti tilanpuutteesta johtuvien komplikaatioiden vuoksi.

Ulkopuolella lapsi joutuu heti jonkinlaiseen shokkitilaan. Kohdun lämpö ja turva on viety siltä, ulkopuolinen maailma tuntuu siihen verrattuna kylmältä ja kolkolta. Synnytys on vahvasti ritualistinen kokemus, se on siirtymäriitti niin lapselle kuin äidillekin. Lapsi ottaa ensimmäisen henkäyksen ilmaa keuhkoihinsa ja parkaisee. Kohdusta poistuttuaan vauvan turvallisuuden tunnetta voi lisätä läheisyydellä. Ihokontakti edistää lapsen lämmönsäätelyä ja muita kehon toimintoja. Lapsi kuulee sydämen sykkeen, jonka se on tottunut aistimaan koko elämänsä alkutaipaleen ajan. Äidin tutut keholliset toiminnot tuntuvat turvallisilta. Kohtukokemusta pyritään jäljittelemään esimerkiksi kapaloimalla lapsi, valkoisella kohinalla ja kantoliinaan käärittynä kantamalla etupuolella.

Hyttysen jälkikasvukin on luultavasti parhaassa turvassa vielä ennen munimista. Hyttysnaaras kantaa yleensä jo hedelmöittyneitä munasoluja, kun se hakee selkärankaisesta sopivaa verivarantoa. Veren imeminen on riski sekä hyttyselle että sen lapsille, siinä saattaa päättyä raskaana olevan sääsken elämä. Onnistuneen veren tankkauksen jälkeen, hyönteisäidin ollessa valmis laskemaan munat seisovaan veteen, useimmiten hieman veden pinnan yläpuolelle, tai kosteaan maahan (TS, 2006), altistuvat poikaset uudelleen vaa-roille. Munat saavat tässä vaiheessa vielä kuivua kauttaaltaan, kunhan veden-pinta nousee myöhemmin peittämään ne, täyttyvät ne taas liikehtivästä elämästä. Tässä kehitysvaiheessa vesi on niille elintärkeää. Toukat kuolevat, mikäli niiden kotilammikko kuivuu. Ne ovat ravintoa monille linnuille, kaloille ja muille eliöille. Hyttysäiti ei ole tuossa vaiheessa enää aktiivisesti suojelemassa poikasiaan, se luottaa ennemminkin jälkikasvunsa määrään ja lisääntymistiheyteen kuin hoivaamiseen ja suojelemiseen.

Näen äidinvaistossamme silti paljolti samaa. On helpottavaa ajatella kaiken olevan korkeamman voiman käsissä. Sanonta ”herran haltuun” on tullut vauvavuonna tutuksi. Synnytyksen jälkeinen stressi ja uhkakuvat lapsen menettämisestä olivat liiankin intensiivisiä. Mieleni kehitti monenlaisia vaaranpaikkoja niin kotona kuin kodin ulkopuolellakin. Saattaisin aiheuttaa jotain lapselleni omaa huolimattomuuttani, tai tuntematon ihminen tai eläin voisi hyökätä. Noissa uusissa uhkakuvissa oli jotain alkukantaisen tuntuista. Olin valppaana ja varuillani, kunnes osasin taas luottaa itseeni ja muihin. Tuon kokeneena olisi siis helpottavaa vain synnyttää, ja uskoa sen jälkeen jälkikasvun jotenkin pärjäävän omillaan. Olisiko ihmisluonteelle silti tyypillistä murehtia mahdollista epäonnea lopputulosta tietämättä? Entä hyttynen, tuleeko se koskaan mietti-neeksi lastensa kohtaloa? Se voi hyvinkin pian munimisen jälkeen käydä koko prosessin uudestaan läpi ja saada monta poikuetta yhden kesän aikana. Verellä ja raskauksiensa määrällä se pyrkii maksimoimaan aikuismuotoon yltävien jälkeläistensä määrän.

6 HYTTYSTEN SUHTEISTA

6.1 Kehityskaari

Hyttysnaaras munii tavallisesti kerralla noin 100 munaa seisovan veden ylle (National Center for Emerging and Zoonotic Infectious Diseases, n.d.). Hyttysentoukat kuoriutuvat veden pinnan noustua ja peitettyä ne. Aikaa voi kulua muutamasta päivästä kuukausiin, jopa talven yli. Toukat elävät yhteisöissä. Ne ovat petoja, jotka syövät pienten eliöiden lisäksi kaltaisiaan, eli toisia hyttysentoukkia (TS, 2006).

Toukka luo nahkansa muutamia kertoja ennen kehittymistään koteloksi, josta aikuinen hyttynen kuoriutuu yleensä 2–3 päivän kuluttua. Koiraiden ravintoa on kukkien mesi. Naaraat käyttävät samaa energianlähdettä, vain raskaana ollessaan ne tarvitsevat selkärankaisen eläimen verta munien kehittymistä varten. Muniminen on mahdollista ilman verta, mutta tällöin munia kehittyy vain muutama kappale satojen sijasta. Hyttysellä on koko elinkaarensa ajan monia vaaran paikkoja ja petoja ympärillään, joten on järkevää verellä maksimoida aikuisiksi selviävien jälkeläisten määrä.

6.2 Parinmuodostus

Koiraat kuoriutuvat kotelostaan ennen naaraita. Viipyilevät hyttysnaaraat haakeutuvat parveilevien koiraiden luo pian kuoriuduttuaan. Joidenkin hyttyslajien koiraat etsivät kumppaniaan myös ihmisten lähetyviltä, sillä jotkin lajit ovat kiinnostuneita ihmisen verestä ylitse muiden eläinten. Hyttysnaaraan soidintanssi kuulostaa ihmisen korvaan ininältä. Se on kuitenkin taidokasta liikehdintää ja musisointia, joka syntyy naaraan siipien värinästä. Koiras ei siis lainkaan inise, mutta sillä on monihaaraiset antennit, joilla se aistii naaraan siipien värähtelyn (Meri, 2018). Hyttysen soidintanssissa on oletettavasti monia eri sävellajeja ja taajuuksia, toisin kuin esimerkiksi kärpäsellä, jonka siivet iskevät aina F-soinnussa 1891 vuoden Boston Journal of Chemistry -lehden mukaan (Henrichs).

Koiras ei ole kiinnostunut verestä. Monien hyttyslajien koiraat päättävät elämäntyönsä paritteluun. Osa ei ilmeisesti ainakaan aikuisvaiheensa aikana syö mitään, ja ne kuolevat heti lisääntymistehtävänsä suoritettuaan. Naaras sen sijaan voi käydä raskauden ja munimisen prosessin läpi useita kertoja. Millä perusteella hyttynen valitsee kumppaninsa? Joidenkin lajien naaraat valitsevat myöhemmille poikueilleen eri isän, sillä ne ovat jääneet leskiksi viimeisimmän kumppanin kuoltua pian parittelun jälkeen. Joskus ne pystyvät kehittää lisää munia edellisestä pariutumisestaan, tarviten taas uuden veriaterian munittuaan.

Hyttynen ei muodosta parisuhdetta, se parittelee vain lisääntyäkseen. Mutta millaisia mahtavat olla naaraiden väliset suhteet? Kuten nuo kolme hyttysnaarasta, jotka vuorotellen kävivät minua alkukesän yönä maistamassa. Oliko niillä keskinäistä kommunikaatiota liittyen lähestymisyhteyksiin? Voisivatko ne tehdä jonkinlaista yhteistyötä veriateriaa hakiessaan? Monet eläimethän, kuten sudet, jotkin delfiinit ja muurahaiset, saalistavat yhdessä. Harvoin ihmisen luo eksyy vain yksi hyttynen. Hyttyset ehkä viihtyvät keskenään, tai ainakin hyötyvät toistensa seurasta.

6.3 Hyttynen ja loinen

Suuri osa hyttysiin liittyvistä tutkimuksista käsittelee niiden levittämiä tauteja. Artikkelit sen lisäksi liittyvät usein siihen, mikä ihmisessä houkuttaa hyttysiä ja miten niiltä voi suojautua. Nämä havainnot tein hakiessani taustamateriaalia opinnäytetyötäni varten kirjastojen tietokannoista ja verkkohauilla. Hyttynen ja ihminen jakavat synkän puolen toiminnassaan. Olemme jaetulla ykkössijalla tappavimpien lajien listalla (Gates, 2014). Hyttynen vaan ei tee sitä tietoisesti. Se sattuu kantamaan ihmiselle hengenvaarallisia tauteja. Kuitenkin maailman 3500 tunnetusta hyttyslajista vain noin 100 on kykenevä välillisesti tappamaan ihmisen (Fang, 2010, viitattu lähteessä Kokkonen, 2016). Sekin johtuu sen kohtaamasta loisesta. Lista on muutenkin ongelmallinen ihmiskeskeisyydessään. Ihmisen osalta se käsittää vain murhat. Aivan kuin nämä listat

rinnastaisivat eläimet murhaajiksi. Murha on suunniteltu ja erittäin raaka teko. Ihminen tappaa ja alistaa jatkuvasti suunnitelmallisesti ja tietoisesti muita eläimiä. Hyttynen toimii äidinvaiston varassa, sillä sen jälkikasvu on riippuvainen verestä.

7 IHMISTEN VÄLISISTÄ SUHTEISTA

Ihminen muodostaa elämänsä aikana monenlaisia suhteita. Ensimmäisenä on suhde vanhempiin, äitiin ja/tai isään, tai muuhun perheeseen, joka pitää vauvasta huolta. Varhaiset kiintymyssuhdemallit muodostuvat ensimmäisten vuosien aikana ja luovat perustan yksilön käsitykselle maailmasta ja ihmissuhteista (Duodecim, 22.10.2020, kohta Kiintymyssuhdemallit). Vauvan eloonjäämisen kannalta on tärkeää varmistaa läheinen suhde hoitavaan aikuiseen. Kiintymyskäyttäytymisen biologinen perusta on siis eloonjäämisessä.

Perhesuhteiden lisäksi on ystävyyssuhteita, suhde lapsen ja ammattikasvattajan välillä, kuten lastenhoitajan ja opettajan kanssa. Suhteet ovat luottamuksellisia ja syviäkin. Ystävyyssuhteet ja läheiset aikuiset ovat lapsen suojakilpi vastoinkäymisiä vastaan. Silloin ne satuttavat vähemmän ja niistä selviytyy paremmin (Unicef, 2020, viitattu lähteessä Väestöliitto, 2022). Arkipäiväisessä elämässä muodostamme eri syvyisiä siteitä tapaamiemme henkilöiden kanssa. Jokin kohtaaminen voi olla elämän suuntaa muuttava, vaikkei tuota henkilöä tapaisi koskaan uudestaan. Paljon voimme oppia myös ei-ihmisiltä, jos annamme niille tasavertaisen mahdollisuuden.

Monet ihmiset harjoittelevat seurustelua teini-iässä. Jo lapsuudessa leikitään kotileikkejä, lääkärileikkejä ja muita roolileikkejä, joissa pääsee eläytymään ja kokeilemaan erilaisia rooleja ja ihmissuhteita. Nuorten suhteet ovat usein lyhyitä, mutta lyhytkin kokemus seurustelusta tai tapailusta on tärkeä vaihe ihmissuhde- ja tunnetaitojen opettelussa sekä seksuaalikehityksessä (Duodecim, 2018). Tuolloin ihminen vielä tekee kokeiluja löytääkseen itselleen sopivimman ja luontevimman suhdemuodon ja seksuaali-identiteetin. Tuo kasvu, uteliaisuus ja kokeilut voivat jatkua pitkälle aikuisikäänkin. Minulle lokerointi on aina tuntunut turhulta ja rajoittavalta. Ihmissuhteet ovat kuin opettavainen leikkikenttä. Leikki ei ole pelkkää hauskuutta, mutta siinä saa käyttää luovuuttaan. Se kutsuu seikkailuun ja ylläpitää herkkyyttä oppia erilaisista tilanteista.

Monogaamiset eli yksiavioiset suhteet ovat normi länsimaisessa yhteiskunnassamme. Media, lähipiirin odotukset ja esimerkiksi Disney-sadutkin vahvistavat tätä vallitsevaa käsitystä. Monogaamisia suhteita puoltaisi ajatus, että rakkautta on annettavana vain jokin ennalta määritelty rajallinen määrä, joka hupenee sitä jaettaessa (Polyamoria ja monisuhteisuus ry, n.d.). Rakkauden riittoisuusmallissa rakkauden ajatellaan olevan rajaton resurssi, jota on sitä enemmän, mitä enemmän sitä jakaa. Polyamoria perustuu tämän ajatuksen lisäksi avoimuuteen, vastuullisuuteen, yhteisymmärrykseen ja myötäiloon. Siihenkin voi kuitenkin liittyä erilaisia rajoittavia sääntöjä ja ohjeita, jotka ovat aina osapuolten kesken sovittavissa. Ihanteellisesti kaikki suhdeverkoston jäsenet olisivat tietoisia toisistaan ja hyväksyvät toisensa (Sheff, 2005, 2011, viitattu lähteessä Gummerus, 2018, s. 1).

Jos median, perheen ja yhteiskuntamme luomat odotukset saavat meidät useimmiten toivomaan löytävämmme yhden sielunkumppanin, onkohan luonto kuitenkin tarkoittanut ihmistä sellaiseen suhteeseen? Havaintoni mukaan ihmisen yhä oletetaan yleensä olevan romanttisessa suhteessa vain yhden ihmisen kanssa samaan aikaan, eli niin sanotussa sarjamonogamiassa. Kiinnostus monisuhteisuuteen on ollut kasvussa (Gummerus, 2018, s. 3). Polyamorian eri muotojen lisäksi on myös seksuaalisesti ja/tai romanttisesti avoimia suhteita ja ihmissuhdeanarkisteja, jotka eivät halua määritellä ihmissuhteitaan oletusten mukaan, vaan korostavat osapuolten vapautta ja vastuuta sopia suhteesta keskenään.

Vaikka nykyään enemmistö kulttuurissamme kokee rakkauden avioliiton pohjana ja edellytyksenä, olivat vielä 1700-luvulla avioliitto ja lastenhankinta taloudellisia järjestelyitä. Eva Illouz (1997) kutsuu nykyihmisen rakkauskäsityksen yhteneväisyyttä median näyttämien kuvien ja kliseiden kanssa romanttiseksi utopiaksi, jossa mainostajat ovat ohjanneet yksilön uskomaan, että kuluttaminen on yhteydessä onnellisuuteen ja menestykseen rakkaudessa.

8 KEHOSUHDE JA SYMBIOOSI

Euprymna scolopes -kalmari naamioituu öisin tähtitaivaaksi, jolloin alhaalta-päin katsottuna se liikkuu huomaamattomasti. Sen hohto kohdistuu alaspäin ja sopeutuu valon määrään, joka läpäisee veden pinnan yöllä. Ominaisuus on kalmarille elintärkeä, se suojaa sitä saalistajilta ja tekee sen havaitsemisen saaliille vaikeammaksi. Ilman sisällään eläviä bakteereita kalmari ei hohtaisi yötaivaan lailla (Stephens, 2021). Ollakseen kalmari, on siis oltava muitakin lajeja, on elettävä symbioosissa. Jäkälät muodostuvat sienten, levien ja joissain tapauksissa myös syanobakteerien yhteiselosta (Stenroos ym., 2011, s. 13). Jäkälä saa muotonsa sieneltä, ja siinä oleva levä hoitaa yhteyttämisen.

Jäkälän ja kalmarin tavoin ihminenkin ei ole vain ihminen. Ihmiskeho koostuu suurelta osin bakteereista. Joidenkin arvioiden mukaan noin puolet ruumiimme soluista on ihmissoluja, ja bakteerisoluja meissä on suunnilleen toiset puolet (Sender ym., 2016). Kehomme toimii tavalla, jolla se toimii, tekee yhteistyötä miljoonien mikrobien ja muiden eliöiden kanssa. Emme ole luonnosta irrallisia, olemme osa sitä. Kehomme on vesivaranto, verivaranto ja biodiversiteetti, ympäristö kaikelle muulle meissä kuhisevalle elämälle. Kehossamme on lukematon määrä osia symbioosissa keskenään.

Suhde omaan kehoon ei ole pelkästään sitä, miten näemme kehomme, miten liikutamme sitä, kohtelemme sitä ja mitä ajattelemme siitä. Emme ole koskaan yksin kehossamme. Ihmisen elävä ruumis on koti muun muassa silmäripsien ja kulmakarvojen karvatupeissa eläville mikroskooppisille punkeille. Loiseliot ovat usein melko vaarattomia, sillä loiselle ei ole kuolleesta isännästä hyötyä (TS, 2007). On monelle tutuksi tulleita päätäitä, kihomatoa ja satiaista, jotka ovat erikoistuneet ihmiseen. Niitä ei sellaisenaan olisi ilman ihmistä.

Suhteeni ja näkemykseni kehooni muuttui raskauden aikana. Sen viisaus, hormonitoiminta ja muutokset kiinnittivät huomioni. Kehon materiaalisuus tuli minulle uudella tavalla esille. Sujuisiko raskaus komplikaatioitta? Olivatko kaikki arvot kunnossa? Kuinka isoksi vatsani kasvaisi ja saisinko raskausarpia? Mitä

kipuja raskaus saattaisi tuoda mukanaan? Odotin innolla potkujen ja sikiön liikkeiden tuntemista. En ollut ennen raskautta arvostanut kehoani samalla tavalla kuin sen aikana ja synnytyksen jälkeen. Kehosuhteeni muuttui sallivammaksi ja kiitollisuudentäyteiseksi. Kehoni tiesi mitä tehdä, vaikka kaikki oli minulle uutta. Elin 40 viikkoa täydellisessä symbioosissa tyttäreni kanssa, aivan kuten äitinikin oli elänyt kanssani lähes 30 vuotta aikaisemmin. Tuo äidin ja lapsen välinen symbioosin kaltainen tila jatkuu mahdollisen imetyksen myötä synnytyksen jälkeenkin. Kumpikin hyötyvät läheisyydestä, imetyksestä ja ihokontaktista. Molempien kehot tuottavat muun muassa mielihyvä- ja rakkaushormoniksi kutsuttua oksitosiinia, joka helpottaa imetystä ja auttaa siteen muodostumisessa (Neville ym., 2002 viitattu lähteessä Korttesluoma & Karlsson, 2011).

9 LOPPUSANAT

Hyttystä houkuttaa hiilidioksidi, jota lehahtelee ihmisen huitoessa ja hengittäessä. Sitäkin enemmän se on kiinnostunut ihmisen hien tuoksusta ja iholta nousevasta punasta. Hyttynen erottaa punaisen erityisen hyvin tästä syystä. Ihmislapsikin erottaa punaisen sävyn kaikista parhaiten. Sitäkin enemmän sitä houkuttaa maidon tuoksu, ja maitoa alkaakin usein tihkumaan jo äidin kuullessa lapsensa itkun. Välillisesti imetän hyttyslapsekset verelläni. Kohdussa olevan lapseni verenkierto on suorassa yhteydessä minuun. Hyttysen imukärsän sahalaitaisten piikkien puhkoessa ihoni uloimmat kerrokset ja ylettyessään verinahkan suoneen, on verenkiertoni suorassa yhteydessä siihen. Olemme yhtä veressä. Olemme samassa veneessä, soudamme. Muodostamme äiti-yksikön. Toimimme hyvin pitkälti vaistojemme ja rakkautemme varassa, kun on kyse lapsistamme.

Teoksessani keskeisessä osassa on äitiyden kautta samaistuminen hyttysnaaraan toimintaan ja olemukseen. Kutsun sitä äitisymbioosiksi. Silloin ymmärtäessäni samankaltaisuutemme jatkuvuuden ylläpitämisessä ja vaistojemme varassa eläessä, meistä tulee hyttysen kanssa yhtä äitiydessä ja rakkautessa. Kuvittelen, että elämän synnyttämiseen liittyy rakkaus jollain tavalla, vaikka hyttynen ei voikaan ihmiselle rakkauttaan sanoittaa. En tarkoita rakkauten liittyvän juuri lisääntymiseen, tai parittelun tapahtuvan rakkautesta tai rakkautessa, rakkautellisessa suhteessa. Näinhän ei aina ole ihmistenkään kohdalla. Ja onhan myös tapauksia, joissa äidin ja lapsen välille ei synny turvallista ja rakastavaa suhdetta, ehkä jonkin trauman takia. Jos itse elämässä on jokin voima, joka sen synnyttää, voisi tuo voima olla rakkaus. Kuten sanat ja ilmaisu synnyttävät ideoita sekä tietoa ymmärrystä.

LÄHTEET

Abbott, A. (2016). Scientists bust myth that our bodies have more bacteria than human cells. *Nature*. <https://doi.org/10.1038/nature.2016.19136>

Alaimo, S., Hekman, S. (2008). *Material Feminisms*. Indiana University Press.

Coachella Valley Mosquito and Vector Control District. (n.d.). How much blood does a mosquito take in a meal? Haettu 25.4.2023 osoitteesta <https://www.cvmosquito.org/public-health-threats/vectors-concern/faq/how-much-blood-does-mosquito-take-meal>

Do mosquitoes bite or sting? (10.11.2022). <https://www.mrmr.biz/mosquito-bite-mosquitoes-bite-sting/>

Duodecim. (22.10.2020). Odottavan äidin käsikirja. <https://www.terveyskirjasto.fi/odk00026>

Duodecim. (5.2.2018). Opettajan opas – Nuorten seksuaalisuus ja seksuaaliterveys. Nuorten seurustelu, kohta Seurustelusuhde usein lyhytkestoinen peruskouluiässä. <https://www.terveyskirjasto.fi/oos00002>

Donovan, D. (7.11.2019). Mosquitoes use specialized wing tones to buzz potential mates. Johns Hopkins University. <https://hub.jhu.edu/2019/11/07/mosquito-wings-sound-drones-science/>

Gates, B. (25.4.2014). The deadliest animal in the world. <https://www.gatesnotes.com/Health/Most-Lethal-Animal-Mosquito-Week>

Glenn, J. D., King, J. G. & Hillyer, J. F. (2009). Structural mechanics of the mosquito heart and its function in bidirectional hemolymph transport. *The Journal of Experimental Biology*. <https://doi.org/10.1242/jeb.035014>

Gummerus, I. (2018). Rakkautta ilman rajoja?: Polyamoria diskursiivisen tutkimuksen kohteena. Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-201807022914>

Haapoja, T. (2013). Äänettömien yhteisö – taide, eläin ja yhteiskunta. AVEK 2/2013. <http://www.gustafssonhaapoja.org/aanettomien-yhteiso/>

Haraway, D. J. (2016). *Staying with the trouble: making Kin in the Chthulucene*. Duke University Press.

Haraway, D. J. (2008). *When species meet*. University of Minnesota Press.

Henrichs, A. (1891). Summer's natural orchestra. *Boston Journal of Chemistry*. <https://books.google.fi/books?id=vmHnAAAA-MAAJ&dq=house%20flies%20hum%20key%20of&pg=RA1-PA127#v=onepage&q=house%20flies%20hum%20key%20of&f=false>

Illouz, E. (1997). Consuming the romantic utopia: Love and cultural contradictions of capitalism. Berkeley: University of California Press.

Kallio, H-L. (2017). Yle Tieteen kesäkalenteri: Miksi hyttysenpisto kutiaa?. YLE. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/07/06/yle-tieteen-kesakalenteri-miksi-hyttysenpisto-kutiaa>

Kjaer, C. (15.7.2021). Mistä hyttysset pitävät? Ja mitä ne vihaavat?. Tieteen Kuvalehti. <https://tieku.fi/elaimet/hyonteiset/hyttynen>

Kokkonen, Y. (28.1.2016). Olisiko järkevää hävittää tauteja levittävät hyttysset maailmasta kokonaan? YLE. <https://yle.fi/a/3-8630880>

Kortesuoma, S. & Karlsson, H. (2011). Oksitosiini, kiintymyksen ja sosiaalisuuden neuropeptidi. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. <https://www.duodecimlehti.fi/duo99526>

Kumppanuusvanhemmaksi-hanke. (n.d.) Sateenkaariperheet ry. Mitä on kumppanuusvanhemmuus? Haettu 2.5.2023 osoitteesta <https://kumppanuusvanhemmaksi.fi/tietoa/mita-on-kumppanuusvanhemmuus/>

Lorde, A. (1985). Poetry is not a Luxury. <https://makinglearning.files.wordpress.com/2014/01/poetry-is-not-a-luxury-audre-lorde.pdf>

March of Dimes. (n.d.). Why at least 39 weeks is best for your baby. Haettu 27.4.2023 osoitteesta <https://www.marchofdimes.org/find-support/topics/birth/why-least-39-weeks-best-your-baby>

Meri, S. (2018). Itikoiden intohimot. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. <https://www.duodecimlehti.fi/duo14634>

MTV Uutiset. (3.6.2014). Oletko hyttysmagneetti? Tässä syyt houkuttelevuutesi. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/oletko-hyttysmagneetti-tassa-syyt-houkuttelevuutesi/3415476>

National Center for Emerging and Zoonotic Infectious Diseases. (n.d.). Mosquito life cycle. Haettu 1.5.2023 osoitteesta <https://www.cdc.gov/dengue/resources/factsheets/mosquitolifecyclefinal.pdf>

Neimanis, A. (2009). Ruumiimme ovat veden vallassa. Niin & näin 1/2021. <https://netn.fi/sites/www.netn.fi/files/netn211-08.pdf>

Pinkola Estés, C. (2013). Naiset jotka kulkevat susien kanssa: villinaisen arkityyppi myyteissä ja kertomuksissa. Viisas Elämä.

Polyamoria ja monisuhteisuus ry. (n.d.). Sanasto. Haettu 25.4.2023 osoitteesta <https://polyamoria.fi/tietoa/sanasto/>

Ruohisto, W. (29.9.2022). Äidinvaisto on miesten keksimä myytti, väittää Pulitzer-palkittu kirjailija ja kertoo, kuinka pysyvästi vanhemmuus oikeasti vaikuttaa ihmiseen. Me Naiset. <https://www.is.fi/menaiset/ilmiot/art-2000009098972.html>

Sender, R., Fuchs, S. & Milo, R. (2016). Revised Estimates for the Number of Human and Bacteria Cells in the Body. 10.1371/journal.pbio.1002533

Stenroos, S., Ahti, T., Lohtander-Buckbee, K., Mylly, L. & Haikonen, V. (2011). Suomen jäkäläopas. Helsinki: Kasvimuseo, Luonnontieteellinen keskusmuseo

Stephens, T. (9.3.2021). A little squid and its glowing bacteria yield new clues to symbiotic relationships. University of California Santa Cruz. <https://news.ucsc.edu/2021/03/bioluminescent-squid.html>

Tuominen, T. (27.9.2004). Eläinkin rakastaa. Hämeen Sanomat. <https://www.hameensanomat.fi/paikalliset/5111862>

Turun Sanomat. (2.12.2006). Kysy luonnosta: Miten hyttynen lisääntyy? <https://www.ts.fi/teemat/1074165052>

Understanding the Life Cycle of the Mosquito. (n. d.). Haettu 25.4.2023 osoitteesta <https://www.vdci.net/mosquito-biology-101-life-cycle/>

Väestöliitto. (2022). Ystävyys- ja läheisyystaidot. <https://www.vaestoliitto.fi/ammattilaiset/ystavyys-ja-laheisyystaidot/>

YLE. (2010). Hyttysen sylki ärsyttää eniten alkukesällä. <https://yle.fi/a/3-5568225>